

Jak citovat nástroje umělé inteligence (AI) v odborných textech a závěrečných pracích

Doporučení pro studenty a zaměstnance JAMU

1. Nástroje umělé inteligence (artificial intelligence, dále jen „AI“) se v poslední době velmi dynamicky rozvíjejí. Akademické prostředí na tyto změny postupně reaguje a bude reagovat i nadále – proto i tato doporučení se mohou průběžně měnit a vyvíjet.
2. Rozvoj nástrojů AI vnímá JAMU především jako výzvu a příležitost, nikoli jen jako hrozbu či riziko. JAMU doporučuje každému otevřeně a zvědavě se s těmito nástroji seznamovat, osobně zjišťovat jejich možnosti i omezení a využívat jejich možností maximálně, ale i zodpovědně, transparentně a obezřetně.
3. Ačkoli využívání nástrojů AI je novinkou a výrazným technologickým pokrokem, z hlediska zásad akademické etiky nepřináší nic nového: použité zdroje, nástroje či metody je nezbytné vždy uvádět v popisu metodologie a náležitě citovat a jednoznačně odlišovat „vlastní“ od „převzatého“. Jen tak lze předejít obvinění z plagiátorství (krádeže cizího díla).
4. Za výsledek práce vždy odpovídá autor (zaměstnanec, student). AI lze využívat pro různé podpůrné činnosti, ale pokud se autor rozhodne výstupy AI zařadit do jím odevzdávané práce, odpovídá za celý její obsah.
5. K výstupům nástrojů AI je třeba přistupovat kriticky. Mohou vycházet ze zastaralých dat, mohou se v nich projevovat náhodné faktory a jiné obtížně předvídatelné vlivy.
6. Při používání nástrojů AI v zásadě platí základní princip: **Pokud využítí aplikace AI přímo ovlivnilo obsahovou stránku práce, je nezbytné využítí aplikace deklarovat.**
7. Kdy **není nezbytné využítí nástrojů AI deklarovat**:
  - a. Pokud byla aplikace AI využita k formálním úpravám práce;
  - b. Pokud byly použity aplikace na kontrolu pravopisu, stylistiky či gramatiky (např. kontrola pravopisu v programu Microsoft Word či on-line nástroje na kontrolu gramatiky jako [Grammarly](#) apod.).
  - c. Pokud byly použity aplikace sloužící k tvorbě odkazů či k tvorbě přehledů odborných publikací (např. [Google Scholar](#)).
  - d. Pokud byly použity on-line překladače (např. [DeepL](#), [Google Translate](#)) k tvorbě hrubé první verze překladu, kterou následně autor znalý jazyka zdroje zredigoval a upravil.
  - e. Pokud byly použity nástroje generativní AI (např. [ChatGPT](#), [Google Gemini](#), [Microsoft Copilot](#), [Perplexity](#)) k obecné rešerši dané problematiky, k „hledání inspirace“, aniž by došlo k přímé citaci či parafrázi výsledků nástrojů AI.
8. I v těchto případech je nicméně vhodné doplnit práci prohlášením: *„Při přípravě této práce autor použil nástroje umělé inteligence NÁZEV za účelem DŮVOD. Po použití tohoto nástroje autor provedl kontrolu obsahu a je si vědom, že za něj přejímá plnou odpovědnost.“*
9. V ostatních případech **je nezbytné použítí nástrojů AI deklarovat**:
  - a. Použití on-line **překladačů** (např. [DeepL](#), [Google Translate](#)) se deklaruje za uvedením zdroje původního textu, např.:
    - KILLIAN J. (2022), str. 35. Přeloženo pomocí online nástroje Google Translate. Dostupné na adrese <https://translate.google.cz>. [8. únor 2024].

- b. Použití nástrojů **generativní AI** (např. [ChatGPT](#), [Google Gemini](#), [Microsoft Copilot](#), [Perplexity](#)) se za text převzatý z nástroje AI (v práci uvedený v uvozovkách a kurzivou) umístí odkaz na poznámku po čarou (horní index) a v poznámce pod čarou se použití nástroje deklaruje. Smyslem uvedení odkazu na nástroj AI, z něž byla převzata část práce, je odlišit tvůrčí výsledky autora samotného a výstupy získané uživatelem z nástroje AI. Nástroje AI reagují na totéž zadání (tzv. prompt), případně jeho upřesnění, v čase různě, a prompt také může být poměrně obsáhlý, proto obecně nemá smysl uvádět v práci zadání, které do nástroje AI uživatel vložil. V textu práce případně autor může vysvětlit, proč použil nástroj AI. Forma deklarace: NÁSTROJ. Online. Dostupné na adrese INTERNETOVÁ ADRESA. [datum citování]. Například:

- ChatGPT. Online. Dostupné na adrese <https://chat.openai.com/>. [8. únor 2024].

Pokud je uvedení promptu z nějakého důvodu (např. výzkum reakce na různé způsoby zadání/jeho upřesnění) přínosné, deklaruje se užití nástroje AI formou: NÁSTROJ. Online. Prompt „TEXT PROMPTU“. Dostupné na adrese INTERNETOVÁ ADRESA. [datum citování]. Například:

- ChatGPT. Online. Prompt „300 slovy mi vysvětlí, proč bych měl poslouchat Leoše Janáčka“. Dostupné na adrese <https://chat.openai.com/>. [8. únor 2024].“

- c. Použití nástrojů AI ke tvorbě **vizuálních či zvukových děl** (např. [DALL-E](#), [Midjourney](#), [AIVA](#), [Soundful](#), [Sora](#)) se za použité dílo vytvořené AI umístí poznámka či odkaz na poznámku po čarou a v poznámce se použití deklaruje formou: NÁSTROJ. Online. Prompt „TEXT PROMPTU“. Dostupné na adrese INTERNETOVÁ ADRESA. [DATUM CITOVÁNÍ]. Například:

- Midjourney. Online. Prompt „Namaluj Leoše Janáčka hrajícího na varhany“. Dostupné na adrese <https://www.midjourney.com>. [8. únor 2024].

10. Použité nástroje AI se neuvádějí v soupisu použité literatury.

11. Fakulty se zohledněním tohoto doporučení patřičně upraví své vyhlášky o úpravě kvalifikačních prací, jejichž aktualizované znění bude pro studenty závazné.

Další zdroje (které byly použity také při vytváření tohoto doporučení):

Nástroje umělé inteligence a jejich citování (MUNI) -

<https://cestina.phil.muni.cz/aktualne/aktuality/nastroje-umele-inteligence-a-jejich-citovani>

Stanovisko k využívání umělé inteligence ve výuce na Masarykově univerzitě -

<https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/stanovisko-k-vyuzivani-ai>

Doporučení pro závěrečné práce obsahující texty generované umělou inteligencí (AI) (Jihočeská univerzita) - https://www.jcu.cz/images/student/ai_zaverecne_prace.pdf

Využití umělé inteligence při výuce a tvůrčí práci (Technická univerzita Liberec) -

<https://doc.tul.cz/12546>

Jak citovat ChatGPT - <https://www.citace.com/blog/ChatGPT>